

po srednjih šolah in učiteljiščih, temuč je poudarjal sam veliko korist za bodočnost mladine, ako se popolnem nauči obeh deželnih jezikov. To je tedaj solučna stran omenjene debate.

A kakor ima že vsaka reč tudi senčno stran, tako tudi ta debata ni bila brez nje.

Jako nemilo nas je namreč osupnila že okoliščina, da se je podlogo vsemu poznejšemu pouku, ljudsko šolstvo, obravnavalo samo pičle tri ure, in to v večerni seji, ko se že nikomur nič ne poljubi. To je tudi gotovo vzrok neveselemu dogodku (vsaj tolažimo se s tem), da se letos ni nihče pobrigal za silno zavoženo ljudsko šolstvo naših bratov na južnem Koroškem, koji morajo s svojimi žulji vzdržavati iznárodenje svojih otrok! Povprašati bi se bilo moglo po osodi tiste peticije, koja je podpisalo 97 katehetov slovenskih otrok, v katerej so prosili — *horribile dictu!* — da naj se otroci vsaj toliko v šolah slovenskega jezika čitati navadijo, da se bodo mogli z boljšim uspehom verskih resnic iz slovenskega katekizma naučiti. In na to opravičeno peticijo, koja že jedina odkriva vso ostudno nagoto ponemčevanja, so dobili gg. katehetje za odgovor — molčanje! — Dozdeva se nam, da se zaupni možje našega národa preveč zanašajo na národovo probujenje. Pomisliti se mora, da v prejšnjih stoletjih ni bilo v vsaki hribovski župniji šole, in da se takrat ni nahajal nemški abecednik v vsaki rovtarski koči, da v tistih „dobrih starih časih“ niso poznali osemletne posilne šole, v kojem dolgem času se že nekaj doseže, ako se otrokom neprestano kaj vbija, če sicer tudi „božji volki“ ostanejo ves čas svojega življenja, kaj to nasprotnike briga, vsaj takih ljudi tudi potrebujejo.

Ženska vzgoja.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

27.

Prosim odpušcanja, da sem v celih dveh poglavjih govoril le o stvaréh, ki nimajo čisto nič opraviti z žensko vzgojo. Še bodem pisal o naših nekdanjih igrah, toda pozneje; zdaj se vračam zopet k svojemu predmetu.

Zakaj sem ga zapustil sploh, — vprašaš, dragi bralec? To je tako. Izprevidel sem, da se ti boljše dopade, in kar je tudi nekaj, ker se g. uredniku tega lista bolje dopada, ako se ne pečam preveč z ženskami. Vedi, dragi bralec, g. urednik je postal zadnji čas zelo strog z menoj. Začel mi je — slušaj in čúdi se! — začel mi je črtati kar cele stavke iz mojega spisa. Ali je to lepo od njega, ali ne, sodi sam, čestiti bralec. Ni lepo, kaj ne! Človek se trudi, da spravi svoje misli na papir, trudi se z glavo in roko, ter željno čaka potem, da bere to tudi tiskano; ali g. urednik mu prečrta in uniči. To je žalostno. In kaj mi je užé prečrtal vse; dostikrat čisto nedolžne in skromne stvari, kakor n. pr. to-le: „Ženska . . .“ toda pardon! — ako bi napisal zopet to, prečrtal bi mi g. urednik še enkrat, in ne izvedel bi zopet nikdo tega.

Toda zdaj sem ti zatožil g. urednika. In ko bi vedela ti, draga bralka, kako lepe nauke mi daje včasih g. urednik, kako imam pisati, da te ne žalim, kar celega „Olikanega Slovenca“ mi je užé dopisal! Gospod urednik tega lista je jako galanten človek. Posnemajte ga vsi vi negalančai možje!

Pojdimo tedaj k svojemu predmetu! Govorili smo zadnjič o sramožljivosti. Rekel sem, da sramožljivost propada dandanas, in da so v prvi vrsti krivi stariši, ako se izpridijo otroci. Ali porečeš: ali se niste izpridili tudi vi nekdanji otroci, ako ste ves dan se bavili s svojimi toliko hvaljenimi igrami? Oj ne? Pač res je, da olikani nismo

bili kaj posebno, morda celo malo preveč razposajeni in preširni; ali moralično izprideni nismo bili. Ravno naše nekoliko divje igre so nas varovale pred izpridenostjo in nas ohranile v nedolžnosti; in to je glavna stvar. Da pa tudi nismo divjali preveč, za to je skrbelo uže z vso previdnostjo palica, s katero so stariši ukrotili naše preveč razburjene duhove.

S knjigami, kakor sem omenil uže, se nismo pečali kaj radi. Zdaj beró mnogo otroci. Vsaka šola ima uže svojo knjižnico. Imamo uže polne koše knjig, ki so spisane navlašč za mladino. Spisane so pač zato, da jih bere mladina, da se poučuje v marsičem, in da se pečá s koristnimi stvarmi, in da ne zabrede v pregrehe. To je namen tako imenovanih knjig za mladost.

Lep namen, to je res; ali ta namen je največ le samo namen; izboljšali nismo še mladine s tem. Žal, da je tako.

Prvič, — to govorim iz lastne izkušnje — se nahajejo v teh knjigah dostikrat izrazi in pogovori, ki bi lahko paradirali v vsakem romanu. Ne razumem, kakó mogó pisatelji pisati za mladino knjige, v katerih je popisano, kako se je zaljubil ta ali oni mladenič v to ali ono deklico, kako ji je razodel svojo ljubezen, kako je zarudela ona i. t. d. Take in enake prizore bral sem uže v nekaterih knjigah za mladino. Se vé, premnogo ni še tacihi knjig, morda jih pride s časom še kaj več na svetlo. Razume se, da take knjige ne bodo izboljšale mladine, ampak jo le izpridile.

Drugič so premnogo otroške knjige previsoke za otroški razum, tedaj nerazumne otrokom. Najbolje je še, da se jih otroci hitro naveličajo; kajti kar jih ne zanimiva, to mora kmalu v kot. — In druge knjige so zopet preotročje. Take pa tudi ne prinesó nobenega sadú, kar ni težko umeti.

Tretjič so nekatere knjige zopet prepoučne. To so namreč one, ki so vse polne lepih nauk in modrostnih izrekov. Otrok potrebuje sicer dobrih nauk; ali ne sme se zadušiti z njimi. Kakor ga ne izboljša vedno poučevanje v dobrem, tako mu tudi ne koristi čisto nič taka prepoučna knjiga. Nehajmo tedaj s svojim večnim moraliziranjem.

Tako bi se dalo naštetí še mnogo napak, katere polnijo knjige za mladost. Slovenci nismo še ravno bogati v tej literaturi. Vender začeli smo z njo, in začetek je dober; da bi le ne zabredli v napake!

Akopram nismo nekdaj radi brali, vender nam je prišla le sim ter tje kaka knjiga v roke. Tako n. pr. „Lažnjivi kljukec“. Oj kolikokrat sem ga prečital! In „Pavliha“, kakó smo se smejali njega burkam! Ali kakó smo se zopet jokali pri žalostni zgodbi o „Genovefi“! Kakó nas je pretresla pravljica o „Repoštevú“, o „Erazmu iz Jame“! Nismo imeli dosti knjig na razpolaganje; a to je bilo dobro. Prečitali smo te, katere smo imeli, večkrat; in to nas je hranilo pred površnostjo in plitvostjo. O zdanjih otrocih se ne more tega reči; kajti beró več, nego mogó prebaviti.

Spisje v ljudski šoli.

(V. Burnik.)

(Dalje in konec.)

Da pa v spisji dosežemo kaj uspešnega, treba se je posebno in mnogo vaditi. Večkrat v tednu naj se učenci vadijo o tem, kar so v šoli slišali, da na določen način zapisujejo svoje misli. Učenci morajo pa tudi spisne naloge z veseljem napisovati.